

Leed bij ledematen

Foto: Lothar Lenz, Horses in Media

Foto: René van Bokel

■ Drs. Peter Rulkens

In 1991 als dierenarts afgestudeerd in Gent (België).
Sinds 2000 Erkend Paardendierenarts.

De Hoefslag publiceert maandelijks een artikel waarin een veterinair onderwerp wordt behandeld. Deze artikelen zijn geschreven door de vijf Erkende Paardendierenartsen van Dierenartsenpraktijk Moergestel. Deze vijf paardendierenartsen werken vanuit een klassieke, reguliere geneeskunde en volgen de moderne ontwikkelingen op de voet. Elke paardendierenarts heeft zich vanuit eigen interesse in een of meerdere onderdelen van de veterinaire geneeskunde bekwaamd. De veterinaire werkzaamheden zijn op basis van die interesse verdeeld. De auteur van dit artikel richt zich in het bijzonder op orthopedie, chirurgie en keuringen.
Info: www.dapmoergestel.nl

Voor fokkers is een drukke en spannende tijd aangebroken, want in de periode van april tot juni worden in Nederland namelijk de meeste veulens geboren. Ook als de geboorte probleemloos is verlopen, kunnen zich in de tijd kort erna nog een aantal problemen bij het jonge veulen aandienen. Enkele aandoeningen met betrekking tot het bewegingsapparaat zullen nader worden toegelicht.

TEKST: DRs. PETER RULKENS

Foto: Klaus Jürgen Gunt, Horses in Media

Via de moedermelk krijgt het veulen afweerstoffen binnen die bescherming geven tegen infecties zoals gewrichtsontstekingen.

Standsafwijkingen

Veulens die zijn geboren met sterk gebogen, kromme (achter)benen, over de gehele lengte van het been – wat we kunnen beschouwen als een groeifwijking ten gevolge van de ligging in de baarmoeder – zijn vaak een frustratie voor de fokker. Die vragen zich vaak af wat ze met zo'n krom veulen aan moeten. Gelukkig herstellen deze veulens meestal spontaan gedurende de eerste maanden. Wanneer de afwijking te groot is – zodanig dat het veulen in zijn beweging wordt belemmerd – kan het nodig zijn om het betreffende been tijdelijk te spalken. Zeker als het veulen de eerste dagen moeilijk opstaat en daardoor te weinig bij de merrie drinkt. Hulp van de eigenaar bij opstaan en zuigen van het veulen is dan vaak essentieel. Ook worden veulens nogal eens geboren met erg weke koten. Deze veulens zakken sterk door de kogels en steunen soms zelfs op de achterzijde van de kogels. Dit herstelt meestal spontaan in een tijdsbestek van enkele dagen tot weken na de geboorte.

De spierspanning op de strekkers en buigers moet namelijk direct na de geboorte nog in balans komen. Een ander probleemgeval is het veulen dat veel te steil staat of zelfs overkoot gaat. Hierbij moet ingegrepen worden door een dierenarts. Het veulen wordt gespalkt, zodat enerzijds het been in de juiste positie wordt gedwongen en anderzijds wordt voorkomen dat het veulen op de voorzijde van de kogel gaat steunen. De huid gaat hierdoor namelijk snel kapot, met alle gevolgen van dien. Het is zaak om de voet in de juiste stand te dwingen, zodat de relatief te korte buigpezen worden opgerekt. Het afwijkende been wordt in een verband gezet met daar omheen een spalk. Zo'n spalk kan worden gevormd door een PVC-buis in de lengte door te zagen en deze door verwarming in de gewenste stand te buigen. Onder de spalk moet een goede polstering zitten. Niet te dun, zodat drukplekken worden voorkomen, maar ook niet te dik, waardoor de spalk zijn functie niet meer uitvoert en gaat schuiven of draaien.

Het is daarom ook belangrijk dat deze spalken verschillende keren per dag worden gecontroleerd en dat de verbanden dagelijks worden vervangen. Alleen een ter zake deskundige dierenarts kan zulke spalkverbanden aanleggen! Om het gedwongen oprekken van de pezen te bevorderen of te vergemakkelijken, is het zinvol het veulen ook pijnstillers te geven en eventueel een medicament. Dit zorgt ervoor dat de spieren waaraan de pezen vastzitten wat gaan ontspannen, waardoor de pezen meer ruimte krijgen. Het medicament kan met een infuus gedurende één of twee dagen worden toegediend door de dierenarts.

X- of O-benen

Andere standsafwijkingen zijn de X- of O-benen. Dit kan zowel aan de voor- als achterbenen voorkomen. Meestal bevindt de standsafwijking zich ter hoogte van de voorknieën of de spronggewrichten. In eerste instantie moet worden geïnventariseerd of deze gewrichten volledig zijn

ontwikkeld. Dit kan op röntgenfoto's goed worden vastgesteld. Vaak is de groei-stoornis gelokaliseerd bij de groeischijven net boven de gewrichten. Wanneer een veulen aan dit soort standsafwijkingen lijdt, zal zijn beweging beperkt moeten worden. Na een aantal weken moet worden geïnventariseerd hoe groot de hoek van de afwijking is. Dit kan aan de hand van nieuwe röntgenfoto's, want de hoek in de voorknie of sprong is tot op één graad nauwkeurig te meten. Naar mijn idee geeft corrigerend bekappen op deze leeftijd geen of te weinig resultaat. Is de stand niet of onvoldoende verbeterd, dan kan het beste operatief worden ingegrepen. Meestal zal de dierenarts kiezen voor de zogenaamde periostal-lifting methode. Bij deze operatie wordt het beenvlies ter hoogte van de groeischijf ingesneden en wat losgemaakt van het onderliggende bot, waardoor er op deze plaats een groeistimulatie ontstaat. Het desbetreffende been zal zo rechter kunnen groeien. In enkele uitzonderlijke gevallen is het nodig om deze operatie twee keer uit te voeren, afhankelijk van het succes van de eerste keer. Het is goed te vermelden dat deze operatie in ieder geval moet worden uitgevoerd voordat de (lengte)groei-capaciteit van de lange beenderen duidelijk afneemt. Na speenleeftijd zal er geen of onvoldoende effect worden gezien.

Gewrichtsontsteking of (poly)arthritis

Gewrichtsontsteking, of beter gezegd gewrichtsinfectie, is een ernstige ziekte waarbij één of (vaak) meerdere gewrichten zijn aangetast. Meestal wordt de ontsteking veroorzaakt door bacteriën die bij het pasgeboren veulen in de bloedbaan terecht kunnen komen door een bijvoorbeeld een navelinfectie. Ook kunnen bacteriën bij ernstige diarree of longontsteking zich via de bloedbaan in de gewrichten nestelen. Dit gebeurt bijna altijd als gevolg van te weinig afweerstoffen bij het veulen. Deze afweerstoffen krijgt het veulen via de biest van de merrie binnen. Wanneer het veulen te laat of te weinig biest krijgt of wanneer de

biest van de merrie van onvoldoende kwaliteit is, wordt het veulen bevattelijk voor allerlei infecties, waaronder deze gevreesde gewrichtsinfectie. De symptomen zijn overvulde gewrichten die pijnlijk zijn. Vaak zijn deze veulens stram en stijf of – in verder gevorderde stadia – ernstig kreupel. Bovendien heeft het veulen meestal ook koorts en is het algemeen ziek, dat zich uit in sloomheid en traag zijn. Door röntgenfoto's en gewrichtspuncties uit te voeren, is de diagnose met zekerheid te stellen.

De veulens zullen snel behandeld moeten worden. Enerzijds met ontstekingsremmers en anderzijds met antibiotica. Eerst zal met een breed spectrumantibioticum worden gestart. Na laboratoriumonderzoek van de gewrichtsvloeistof kan de behandeling eventueel worden bijgesteld. Wanneer het veulen op de ingestelde behandeling niet snel of onvoldoende reageert, kan het noodzakelijk zijn de aangetaste gewrichten te spoelen.

Dit kan het beste worden uitgevoerd onder algehele narcose. Het spoelen wordt idealiter door middel van een kijkoperatie (arthroscopie) gedaan.

Tijdens het spoelen worden bacteriën en allerlei ontstekingsstoffen uit het gewricht gespoeld, waardoor het veulen meestal enorm opknapt. Aan de hand van nieuwe puncties en uiterlijke kenmerken, kan worden beoordeeld of het nodig is om dit spoelen na één of enkele dagen te herhalen. De behandelingen zijn erg intensief en kostbaar, maar vaak de enige mogelijkheid om een veulen een redelijke kans te bieden op herstel. Voorkomen is beter dan genezen, zeker bij gewrichtsontstekingen; zorg dus voor tijdige opname van voldoende biest bij het veulen, en waarschuw anders uw dierenarts! <

Volgende maand bespreekt Henk van Enckevort 'Het belang van de klinische keuring'.

Op deze röntgenopname kan de hoek in de voorknie bij dit veulen met X-benen zeer nauwkeurig bepaald worden.

Foto: DAP Moegstrel